

LEKCJA 1.9

TEMAT: Mapa Polski. Odkrywanie ciekawostek historycznych i geograficznych o Polsce w trakcie zabaw angażujących wszystkie sfery osobowości dziecka i wspólnej lektury tekstów kultury

Holistyczny cel ogólny

Wsparcie całościowego rozwoju dziecka poprzez doświadczenie czytania tekstów kultury i zabaw zachęcających do poznawania historii i geografii Polski, aktywności językowej i artystycznej

Wymagania szczegółowe¹

Uczeń

- rozumie proste teksty literackie wspierane obrazkami, gestami, rekwizytami i inne teksty kultury, o ile otrzymuje dodatkowe wyjaśnienia; słuchanie
- rozumie złożone polecenia; mówienie
- uczestniczy w rozmowie, wyraża w prosty sposób własne zdanie;
- tworzy, z pomocą nauczyciela, krótką wypowiedź składającą się z prostych zdań; czytanie
- czyta na głos i cicho proste, krótkie teksty;
- dzieli wyrazy na sylaby;
- korzysta z obrazkowych słowników i encyklopedii;
- pisze małe i wielkie litery, dostrzega różnicę między literą a głoską; pisanie
- przepisuje wyrazy i proste zdania;
- dba o poprawność graficzną polskich liter.

Przewidywane osiągnięcia – doświadczenia uczniów w obszarach rozwojowych

Dzieci

- kucają, kulą się, mruczą, natężają głos, krzyczą, maszerują, jednocześnie słuchając muzyki lub nauczyciela, poruszają się w rytm muzyki marszowej, ćwiczą musztrę, zginają papier, konstruują orła z papierowych kótek, ćwiczą płynność ruchów ręki, kreślą literę „d”; rozwój fizyczny
- uczestniczą we wspólnych zabawach, pomagają sobie wzajemnie, dostosowują się do reguł obowiązujących w zabawie, uświadamiają sobie wartości uznawane przez ich środowiska domowe, szkolne, lokalne, narodowe, uczą się tworzenia relacji; rozwój społeczny
- wyrażają radość, wzruszenie, zaciekawienie, zadowolenie, uczą się odzwierciedlania emocji, doświadczają poczucia sprawstwa, poczucia więzi uczuciowej i potrzebę budowania jej ze wspólnotą grupową i narodową; rozwój emocjonalny

¹Wynikające z podstawy programowej dla dzieci uczących się języka polskiego poza Polską.

- rozmawiają o wydarzeniach z dziejów Polski, odpowiadają na pytania, używają słów określających kierunki na mapie, opisują ilustracje, doskonałą umiejętność rozumienia i mówienia po polsku, używają czasowników w czasie przeszłym, planują precyzyjne ruchy w ograniczonej przestrzeni, głoskują słowa, wysłuchują głoskę „d” w różnych pozycjach, czytają proste zdania i fragmenty tekstów, odgrywają role, dzielą się informacjami na temat orła, odkodowują ilustrację, rozwiązują rebus, słuchają hymnu polskiego i polskich pieśni legionowych, poznają mapę Polski i określają na niej kierunki, wskazują góry, morze, wyżyny, niziny i największe miasta, poznają legendę o powstaniu godła Polski.

Materiały dydaktyczne

- **Sprytny Ołówek. Cz. 1, s. 52–57**, kolorowe papierowe kółka (w tym, dla każdego dziecka, po 13 białych o średnicy 6 cm i 8 żółtych o średnicy 2 cm), czerwony papier A4 (po 1 kartce dla każdego dziecka), klej, flaga i godło Polski, nagranie polskiego hymnu, muzyka do ćwiczeń i zabaw.

PLANOWANE SYTUACJE EDUKACYJNE I ICH FUNKCJE

1. Zabawa powitalna **Okrzyk powitalny**

integracja grupy, tworzenie rytuału powitań, wywołanie zadowolenia ze spotkania, podniesienie energii grupy, ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, ćwiczenia świadomości językowej (zamiana z drugiej na pierwszą osobę l. mn.)

Dzieci stoją w kręgu, wykonują to, o czym mówi nauczyciel.

N.: Kucacie, kulicie się i zaczynacie cicho mruścić, następnie powoli, stopniowo natężając głos, podnosicie się. Jesteście schyleni, prostujecie się, stajecie z rękami uniesionymi, wyskakujecie do góry, krzycząc z całych sił: „Dzień dobry!”.

Ważne jest, żeby wszyscy krzyczeli równocześnie. Dobrze jest powtórzyć tę zabawę trzy razy. Za trzecim razem dzieci mogą same nazywać wykonywane czynności (*kucamy, kulimy się...*).

2. Opowiadanie nauczyciela **Dlaczego Polacy świętują w dniu 11 listopada?**

ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, poznawanie historii Polski, polskich symboli narodowych

Nauczyciel zachęca dzieci do aktywnego słuchania, zadając pytanie: *Dlaczego Polacy świętują w dniu 11 listopada?*

Po wypowiedziach dzieci, nauczyciel opowiada, zniżonym głosem, z powagą...

Był taki trudny czas dla Polaków, gdy na ponad sto lat Polska zniknęła z mapy Europy. Trzy mocarstwa: Austria, Prusy (dziś ten kraj nazywa się Niemcy) i Rosja, podzieliły między siebie polskie ziemie. I nagle okazało się, że Polacy, chociaż nie przeprowadzali się, już nie mieszkają w Polsce. Mieszkają w obcym kraju, muszą uczyć się nowego języka, poznawać inne zwyczaje. Nakazano im, by zapomnieli polską mowę, polskie piosenki, historię, nie pozwalano, by w domach były polskie książki i pamiątki. Nie było polskiego rządu, wojska, nie było stolicy, sądów i urzędów. Nie wolno było śpiewać polskiego hymnu, używać polskiej flagi ani godła. Za mówienie w szkole po polsku dzieci były karane, a dorośli trafiali do

więzienia. Ale to nie wystraszyło Polaków. W ich sercach Polska wciąż była ojczyzną. 11 listopada 1918 roku nadszedł długo oczekiwany dzień, kiedy – po 123 latach niewoli, rozbiorów i obcego panowania – Polska odzyskała niepodległość. Na czele zwycięskich Legionów Polskich stał Józef Piłsudski.

Dlatego święto 11 listopada nazwane jest Narodowym Świętem Niepodległości. Teraz Polacy żyją w wolnym kraju. Mają swoje symbole narodowe. Są nimi hymn Polski – Mazurek Dąbrowskiego, godło i flaga Polski.

Do opowiadania potrzebne będą: portret Józefa Piłsudskiego, nagranie hymnu, flaga i godło Polski.

Dzieci słuchają hymnu w pozycji „na baczność”.

3. Zabawa ruchowa Musztra żołnierska

Dzieci ustawiają się w dwuszeregu i wykonują polecenia – rozkazy wydawane przez nauczyciela: *Baczność! Spocznij! W tył zwrot!* Następnie maszerują wokół sali w rytmie pieśni legionowej „Pierwsza brygada”.

zmiana aktywności, wprowadzenie elementów historii Polski, poznanie (przypomnienie) historycznej pieśni – hymnu Wojska Polskiego

4. Zabawa ruchowa Cztery strony świata

Dzieci ustawiają się w kilku rzędach przodem do nauczyciela. Powtarzają za nauczycielem cztery słowa: północ (wskazują kierunek przed sobą – miejsce, w którym stoi nauczyciel; południe (za sobą), wschód (kierunek prawej ręki) i zachód (lewej ręki).

Nauczyciel opowiada o wędrownicy polskich żołnierzy, którzy walczyli o niepodległość. Dzieci wykonują ruchy opisywane przez nauczyciela, nie zmieniając swojego miejsca (idą, biegną, skradają się na palcach, jadą konno, maszerują...), kiedy w opowiadaniu pojawi się informacja o zmianie kierunku, dzieci zmieniają swoje ustawienie (idą w kierunku północnym, galopują na wschód...).

ćwiczenia wprowadzające słowo oznaczające kierunki na mapie i utrwalające te słowa, ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, aktywizacja ruchowa dzieci

5. Praca z podręcznikiem Mapa Polski

Nauczyciel wskazuje na „instrukcję” czytania mapy i nazywa ją „legendą” mapy.

Dzieci wraz z nauczycielem czytają mapę Polski zamieszczoną w podręczniku. Nazywają kierunki na mapie. Wskazują słońce, które wschodzi i słońce, które zachodzi. Domyślają się i odczytują z legendy mapy, znaczenie kolorów. Wskazują i opisują ustnie, w jakiej części Polski są góry, wyżyny, niziny i morze. Przypominają sobie, jak nazywa się największa rzeka Polski i, używając poznanych słów nazywających kierunki na mapie, mówią, skąd wypływa i dokąd płynie.

Czytają (globalnie), wyeksponowane przez nauczyciela na tablicy nazwy miast Polski), wskazują te miasta na mapie i ustnie opisują ich położenie. Dzielią się swoją wiedzą na temat tych miast, tłumaczą znaczenie symbolicznych ilustracji (wspomnienia legend, obiektów kultury i przyrody). Próbują odgadnąć symbol korony umieszczony przy niektórych miastach. Odczytują nazwy miast, w których mieszkali królowie. Wskazują na mapie obecną stolicę Polski.

Nauczyciel zwraca uwagę na to, że w nazwach miast jest zawsze na początku wielka litera.

ćwiczenia w mówieniu i czytaniu, ćwiczenia utrwalające słownictwo związane z nazywaniem kierunków na mapie, poznanie elementów geografii i historii Polski; odkrywanie prawidłowości pisowni nazw miast i państw

Dzieci odnajdują na mapie napis „Polska” i sprawdzają, jaka litera jest na początku wyrazu. Sprawdzają też, jaką literą pisze się nazwy innych krajów.

równoważenie lateralne organizmu, trening rozumienia ze słuchu, optymalizacja napięcia mięśniowego

6. Kinezylogiczna zabawa dydaktyczna Marsz kółeczek

- Dzieci stają w kilkusobowych zespołach wokół stołów, na które nauczyciel rozsypuje papierowe kółeczka. Dzieci rozkładają kółeczka tak, żeby leżały na stole pojedynczo.
- Ćwiczenie w rytmicznym „maszerowaniu” wskazującymi palcami obydwu rąk (naprzemiennie) po przygotowanych kółeczkach. Muzyką do marszu może być poznana wcześniej pieśń legionów.

utrwalenie poznanej prawidłowości w zapisie nazw miast, utrwalenie nazw miast polskich, ćwiczenia w analizie słuchowej i wzrokowej

7. Zgadywanka – szyfrowanka Jakie to miasto?

Każde dziecko wybiera jedno większe kółko i tyle mniejszych, aby łączna liczba kółek odpowiadała liczbie liter w nazwie wybranego miasta zaznaczonego na mapie Polski w książce. Szyfruje informację, układając kółeczka. Dzieci wraz z nauczycielem wędrują do każdej zaszyfrowanej nazwy i usiłują odgadnąć ją.

Dla ułatwienia zagadki można nazwać jedną, wybraną literę (np.: druga litera to „u”).

ćwiczenie w rozumieniu ze słuchu, matematyzowaniu po polsku, koordynacja wzrokowo-ruchowo-przestrzenna, nauka tworzenia zbiorów, wspólne porządkowanie miejsca pracy

8. Kinezylogiczna zabawa matematyczna Porządkowanie kółeczek

Dzieci zbierają ze stołu kółka, które nie są białe i nie są żółte. Robią to energicznie, w rytmie krakowiaka. Zebrane (niepotrzebne) kółeczka segregują, wrzucając do odpowiednich pudełek.

- Po wyłączeniu muzyki dzieci sprawdzają, czy na stole są tylko białe i żółte kółka.
- Każde dziecko wybiera dla siebie 13 białych dużych kółek (o średnicy ok. 6 cm) i 8 małych żółtych kółek (o średnicy ok. 2 cm).
- Niewykorzystane kółka dzieci odkładają do pudełek.

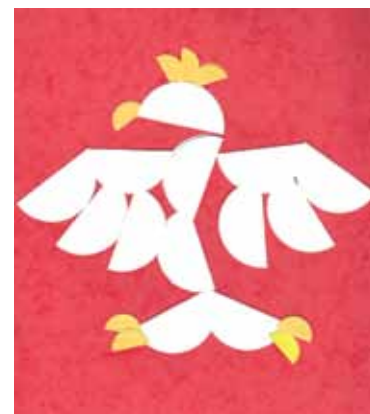
ćwiczenie w rozumieniu ze słuchu, matematyzowaniu po polsku, koordynacja słuchowo-wzrokowo-ruchowo-przestrzenna, ćwiczenia motoryki małej, integracja sensoryczna.

9. Zabawa konstrukcyjna Godło Polski

- Nauczyciel prezentuje godło Polski wykonane techniką origami płaskie z koła². Dzieci mogą dotknąć, sprawdzić, jak zrobiony jest orzeł i policzyć potrzebne do jego wykonania kółka białe i żółte.
- Dzieci sprawdzają, czy mają potrzebną liczbę kółek, jeśli komuś brakuje, dobiera sobie kółko.

²Dokładny opis konstrukcji orła znajduje się w książce D. Dziamskiej, *Opowieści z papierowego pudełka*, BPWOG „MAG”, Poznań 2001, s. 73.

- Dzieci składają wszystkie kółka na pół.
- Na czerwonej kartce A4 dzieci układają kółka tak, by skonstruować orła na podobieństwo zaprezentowanego przez nauczyciela. Nauczyciel pomaga w konstruowaniu.
- Przyklejanie kółek. Nazywanie części ciała orła (głowa, dziób, skrzydła, tułów, łapy, pazury).
- Wspólne przygotowanie wystawy. Wyrażanie radości z powodu efektów pracy.

10. Zabawa fabularyzowana z elementami dramy

Ołówkowe studio filmowe

- Nauczyciel zachęca do obejrzenia kadrów z filmu wyjaśniającego, dlaczego właśnie tak wygląda godło Polski. Podaje drugie znaczenie słowa „legenda”³. Zachęca do tego, by na bazie zamieszczonych w książce „kadrów” opowiedzieć (stworzyć) legendę o powstaniu godła Polski.
- Wysłuchanie wiersza czytanego przez nauczyciela. W czasie słuchania dzieci powinny mieć otwarte książki. Mogą podążać wzrokiem za tekstem czytany przez nauczyciela lub znajdować na ilustracjach stosowne miejsca. Nauczyciel powinien czytać wiersz tak, jakby opowiadał bajkę.
- Dzieci podążają wzrokiem za czytającym nauczycielem, śledzą tekst i w miarę możliwości włączają się do wspólnego czytania.
- Dzieci podejmują próby opowiadania „filmu” na podstawie tekstu i oglądanych kadrów.
- Wspólne czytanie zdań. Naśladowanie sposobu mówienia robota (czytanie sylabami na jednym tonie).
- Zaznaczanie miejsc, w których ukrył się na planie filmowym miś Uf.
- Rozmowa o zwierzętach przedstawionych w drugim kadrze, przypominanie sobie nazw zwierząt i ich charakterystycznych cech.
- Ćwiczenia dramowe. Wyznaczenie aktorów i ról.

Zastosowanie techniki „ożywianie obrazu”. Ustawienie wyznaczonych osób w sytuacji zbliżonej do przedstawionej na 1 ilustracji. Wczuwanie się w role braci. Wymyślanie rozmowy braci, wędrujących w poszukiwaniu miejsc dla swoich rodzin. Używanie słownictwa określającego kierunki na mapie, np.: *Tu zostanę, dlatego że... Ja pojadę na południe. Ja pojadę na wschód.* Dalsze improwizowanie tego, co mogło się wówczas wydarzyć... Scenkę można wielokrotnie powtarzać, ćwiczyć dialogi, zmieniać odtwórców ról. Można także nagrać ją i wspólnie z dziećmi odtwarzać, wskazując dobre momenty (poprawne wypowiedzi) i te, które wymagają ćwiczeń.

poznanie legendy dotyczącej godła Polski, wykorzystanie nazw kierunków na mapie, ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, mówieniu i czytaniu, przygotowanie do występów publicznych, rozbudzenie wyobraźni i kreatywności, nauka empatii, wzbudzanie motywacji wewnętrznej, przygotowanie do odbioru tekstów kultury, nauka samodzielnego uczenia się, wyzwalanie radości, nauka w atmosferze zabawy

³Zmyślona opowieść dotycząca życia bohaterów, jakichś miejsc lub wydarzeń historycznych, nasycona motywami fantastyki i cudowności. [Słownik PWN]

doskonalenie umiejętności czytania i pisania w aspekcie technicznym (czytanie globalne, czytanie sylabami, synteza pojedynczych liter, ćwiczenia w kreśleniu liter, odkrywanie sposobu tworzenia sylaby), semantycznym (ćwiczenia słownikowe i frazeologiczne) i krytyczno-twórczym (słuchanie ze zrozumieniem, rozmowy na temat tekstów, interpretacja ilustracji, ćwiczenie spostrzegawczości, próby budowania zdań w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym); ćwiczenia praktyki ręki (planowania ruchów ręką), przygotowujące do płynnego pisania, nauka samodzielnego uczenia się, nauka planowania, eksploracja przyrody

trening czytania, nauka alfabetu, nauka i utrwalenie nazw polskich liter

wyrażenie swojego szacunku dla Polski i radości związanej z obchodami Narodowego Dnia Niepodległości

nauka systematyczności, wdrażanie do samodzielnej pracy, nauka odpowiedzialności za swoje osiągnięcia, doświadczenie sukcesu w nauce, obserwacja własnych postępów w tempie czytania, w miarę trenowania (coraz dłuższe teksty, a czas potrzebny na ich przeczytanie z pewnością będzie się skracał

11. Trening czytania i pisania w języku polskim

- Dzieci śpiewają wraz z ptakami (str. 55). Najpierw śpiewają z nowym ptakiem (z literą „d”), potem mogą śpiewać z zielonymi ptakami i z niebieskim. Mogą śpiewać jak w chórze, zmieniając litery z okienek. Nauczyciel zwraca uwagę na takie okienko, w którym są dwie literki. Kolejny raz przypomina dzieciom, że obydwie tak samo się wymawia.
- Dzieci, wspólnie z nauczycielem, czytają wyrazy umieszczone w książce na str. 56, głoskują je i wpisują litery w białe pola. Czytają wyrazy, w których „d” występuje w nagłosie (na początku), wygłosie (na końcu), i te wyrazy, w których „d” słychać w śródgłosie (w środku słowa).
- Dzieci wodzą palcem po wzorze orła (str. 57), zapamiętując sposób rysowania bez odrywania ręki. Ćwiczą rysowanie orła w locie, powtarzając nazwy ciała zwierzęcia: skrzydło, ogon, brzuch, głowa, dziób, skrzydło. Kreślą w powietrzu, palcem na stoliku, na plecach kolegi, na dużej planszy lub tablicy, aż wreszcie w zeszytach.
- Dzieci ćwiczą kreślenie litery „d” w liniaturze lub na gładkim papierze (zgodnie z potrzebą rozpoznaną przez nauczyciela)⁴.
- Dzieci, wspólnie z nauczycielem, dzielą na sylaby słowa „nietoperz” i „małpa”, „panda”. Rozwiązują rebus (11 listopada).
- Słuchają, czytane przez nauczyciela, tekstu o orle i rozmawiają o tym wielkim, pięknym ptaku. Ustnie opisują wygląd orła i charakteryzują jego zachowania. Na podstawie zdobytych informacji wyjaśniają znaczenie frazeologizmu „być orłem”⁵.

12. Alfabet, czyli uporządkowane litery

Dzieci rozmawiają o tym, jak nazywa się litera występująca w alfabecie po „d”. Nauczyciel zachęca do policzenia, ile liter dzieli „a” i „d”, „o” i „d”, „e” i „d”, „m” i „d”.

13. Zabawa pożegnalna Okrzyk na cześć!

Dzieci stoją w kręgu, wykonują to, o czym mówi nauczyciel.

N.: Kucacie, kulcie się i zaczynacie cicho mrużyć, następnie powoli, stopniowo natężając głos, podnosicie się. Jesteście schyleni, prostujecie się, stajecie z rękami uniesionymi, wyskakujecie do góry, krzycząc z całych sił: „Wiwat Polska!”

14. Praca domowa – Trening czyni mistrza

1. Wykonanie ćwiczeń zaproponowanych w książce **Trening z Ołówkiem**, s. 13.
- Codzienne ćwiczenie czytania na krótkim fragmencie tekstu umieszczonym w książce. Sprawdzanie czasu potrzebnego na przeczytanie

⁴Karty do ćwiczeń w kreśleniu liter, z liniaturą i bez są do pobrania na stronie Wydawnictwa: <http://www.literka.org/materialy-do-pobrania>

⁵Być bystrym, uzdolnionym w danej dziedzinie.

tego samego fragmentu w każdym dniu tygodnia. Zapisanie (początkowo z pomocą osoby dorosłej) wyników codziennego treningu.

- Znalezienie (wykreślenie, zaznaczenie) wyrazów, które były czytane (zapamiętywane) w czasie lekcji (**Sprytny Ołówek. Cz. 1, s. 56**). Podczas wykonywania ćwiczenia dziecko może (a początkowo nawet powinno) posiłkować się książką.
- Zaprojektowanie scenki „zatrzymanej klatki filmu” według własnego pomysłu i wymyślenie krótkiego dialogu (lub monologu).

Gdańsk

Poznań

Gniezno

Łódź

Wrocław

Toruń

Warszawa

Białystok

Lublin

Kraków

Zakopane